

మహా భారతము

మౌసల పర్వము

ఏకాశ్వాసము.

వైశంపాయన మహర్షి జనమేజయ మహారాజుకు మహాభారత కథను
ఈ విధంగా చెప్పసాగాడు.

“అప్పటికి ధర్మరాజుకు కురు సామ్రాజ్య పట్టాభిషేకము జరిగి 35
సంవత్సరములు అయింది. 36వ సంవత్సరంలో కొన్ని ఉత్పాతాలు
సంభవించాయి. ఉదయం పూట తీవ్రమైన గాలులు వీచాయి. ఇసుక
తుఫానులు వచ్చాయి. ఆకాశం నుండి ఉల్కలు రాలాయి. మేఘాలు లేకుండానే
పిడుగులు పడ్డాయి. సూర్యుడికి చంద్రుడికి చుట్టూ ఎర్రటి కాంతులతో
వలయాలు ఏర్పడ్డాయి. వేసవి కాలంలో కూడా చలిగాలులు వీచాయి. మంచు
కురిసింది. ఈ ప్రకారంగా ప్రతి రోజూ ఏదో ఒక ఉత్పాతము కనపడుతూనే
ఉంది.

ధర్మరాజు దీనికి కారణం తెలియక కలవరపడుతున్నాడు. కొంతకాలానికి
ఒక దుర్వార్త తెలిసింది. అదేమిటంటే శ్రీకృష్ణుడు, బలరాముడు తప్ప మిగిలిన
యాదవులందరూ ఒకరితో ఒకరు పోట్లాడుకొని కొట్టుకొని చనిపోయారని
తెలిసింది. ఈ దుర్వార్త విని ధర్మరాజు వెంటనే ఈ వార్తను తన తమ్ములకు
మిగిలిన వారికి తెలియ జేసాడు. అందరూ ఈ దుర్వార్త విని శోక సముద్రంలో
మునిగిపోయారు.” అని చెప్పిన వైశంపాయనుని చూచి జనమేజయుడు “”

“మునీంద్రా! హఠాత్తుగా యాదవులందరూ ఒకరితో ఒకరు కలహించుకొని మరణించడం ఏమిటి. అసలు ఏమి జరిగింది?” అని అడిగాడు. అప్పుడు వైశంపాయనుడు ఈ విధంగా చెప్పసాగాడు.

“జనమేజయ మహారాజా! ఈ విషయం ఇప్పటిది కాదు. చాలా కాలం కిందట జరిగిన దానికి ఫలితం ఇది. చాలా కాలం కిందట ఒక రోజు కణ్వుడు, నారదుడు, విశ్వామిత్రుడు మొదలగు మహాబుష్పలు తమ తమ శిష్యులతో శ్రీ కృష్ణుని చూడటానికి ద్వారకకు వచ్చారు. ఈ మునులను చూచిన యాదవ యువకులకు వారిని ఆటపట్టించాలనే దుర్బుద్ధిపుట్టింది. వెంటనే వారిలో చిన్నవాడైన సాంబుడికి ఆడవేషం వేసారు. సాంబుడిని తీసుకొని యాదవులందరూ ఆ మునుల దగ్గరకు వెళ్లారు.

“మహామునులారా! ఈమె మా స్నేహితుడు బభ్రుడి భార్య. వీరికి చాలారోజులుగా సంతానము లేదు. అసలు ఈమెకు సంతానము కలుగుతుందా లేదా?” అని అడిగారు.

వారి మొహాలు చూడగానే ఆ బుష్పలకు వీరు తమను హేళన చేయుటకు నాటకం ఆడుతున్నారు అని తెలుసుకున్నారు. “వీడు శ్రీ కృష్ణుని కుమారుడు సాంబుడు. వీడు మగవాడు. వీడు ఒక ముసలము (రోకలి)ని కంటాడు. ఆ ముసలము, శ్రీకృష్ణబలరాములను తప్ప, తక్కిన యాదవ కులమును సర్వనాశనం చేస్తుంది. బలరాముడు మాత్రము యోగనిష్ఠతో ఈ శరీరం వదిలి సముద్రంలో ప్రవేశిస్తాడు. శ్రీకృష్ణుడు నేలమీద పడుకొని ఉండగా, జర అను రాక్షసి శ్రీకృష్ణుని చంపుతుంది. మీ కపటనాటకమునకు ఇదే శిక్ష” అని ఆ బుష్పలు శ్రీకృష్ణుని చూడకుండానే వెనుతిరిగి వెళ్లిపోయారు.

ఈ వార్త శ్రీ కృష్ణునికి తెలిసింది. జరగనున్నది జరగక మానదు అని ఆయన మిన్నకున్నాడు. మరుసటి రోజే ఋషుల శాపం ఫలించింది. సాంబుడి కడుపులో నుండి ఒక ముసలము పుట్టింది. యాదవులు ఆశ్చర్యపోయారు. సాంబుని, ముసలమును తీసుకొని వసుదేవుని వద్దకు వెళ్లారు. ఇదంతా విన్న వసుదేవుడు భయభ్రాంతు డయ్యాడు. వెంటనే ఆ రోకలిని చూర్ణంగా చేసి ఆ పాడిని సమముద్రంలో కలపమని చెప్పాడు. ఇంక ఆ ముసలము వలన బాధ ఉండదు అని అనుకున్నాడు వసుదేవుడు. యాదవ కుమారులు వసుదేవుడు చెప్పినట్టు ఆ ముసలమును బాగా పాడి పాడిగా చేసి ఆ పాడిని సముద్ర జలాలలో కలిపారు. అంతటితో ఆ విషయం మరిచిపోయారు.

కాలం గడిచింది. మహాభారత యుద్ధం జరిగింది. తన కుమారుల మరణానికి కారణం శ్రీ కృష్ణుడు అని తెలుసుకున్న గాంధారి యాదవులందరు కూడా తన కుమారుల వలెనే దుర్మరణం పొందుతారు అని శపించింది. తరువాత కొంతకాలానికి ద్వారకానగరంలో అనేక ఉపద్రవాలు సంభవించాయి. దీనికి తోడు యమధర్మరాజు తన చేత యమదండము ధరించి దున్నపోతునెక్కి ద్వారకానగరంలో సంచరిస్తున్నాడు అనే వార్త పొక్కింది. యాదవులందరూ భయభ్రాంతులయ్యారు.

రాత్రులు చిలకలు, గుడ్లగూబల మాదిరి, వికృతంగా అరుస్తున్నాయి. పగలు మేకలు, నక్కలవలె, అరుస్తున్నాయి. యాదవులందరూ దుర్వ్యసనములలో మునిగితేలుతున్నారు. మునులను బ్రాహ్మణులను అవమానిస్తున్నారు. తాగుడు జూదం మొదలగు వ్యసనములకు బానిసలు అయ్యారు. యాదవస్త్రీలు కూడా మొగుళ్లను లెక్కచెయ్యడం లేదు. తమ ఇష్టం చ్చినట్టు తిరుగుతున్నారు. తినే ఆహారంలో పురుగులు అప్పటికప్పుడు పుడుతున్నాయి.

ఈ అశుభములను చూచి శ్రీ కృష్ణుడు ఆలోచనలో పడ్డాడు. నాడు గాంధారి ఇచ్చిన శాపము 35 ఏళ్ల తరువాత పనిచెయ్యడం మొదలుపెట్టింది. యాదవులకు సర్వనాశనము తప్పదు. వీరందరూ ఒకరితో ఒకరు కొట్టుకొని చస్తారు. అదేదో ఒక పుణ్యభూమిలో కొట్టుకుంటే పుణ్యం వస్తుంది అని అనుకున్నాడు కృష్ణుడు. అందుకని యాదవులతో ఒక సభచేసాడు ఆ సభలో ఇలా ప్రకటించాడు.

“యాదవులారా! మనమందరమూ కలిసి సముద్రునకు ఒక జాతర చేయాలి. ఈ విషయం అందరికీ తెలిసే విధంగా చాటింపు వేయించండి.” అని ఆదేశించాడు. ఆ ప్రకారంగా సముద్రునికి జాతర చేసే విషయం ద్వారకా నగరం అంతటా తెలిసిపోయింది. అదే రోజు రాత్రి యాదవులందరికీ వింత వింత స్వప్నములు వచ్చాయి. నల్లగా భయంకరంగా ఉన్న స్త్రీలు యాదవుల ఇళ్లలో చొరబడి వారి స్త్రీలను బలవంతంగా ఈడ్చుకొని పోయారు. యాదవుల ఆయుధములను నాశనం చేసారు. వారి వారి ఆభరణములను దొంగలు అపహరించుకొని పోయారు. మరునాడు శ్రీ కృష్ణుని చక్రాయుధము, గరుడ ధ్వజము, శ్రీకృష్ణుని రథమునకు కట్టే సుగ్రీవము, శైబ్యము, వలాహకము, మేఘపుష్పము అనే నాలుగు అశ్వములు, ఆయన రథము అన్ని ఆకాశంలోకి ఎగిరిపోయాయి. ఇంతలో ఆకాశంనుండి పదండి పదండి యాదవులందరూ సముద్రతీరానికి పదండి అని బిగ్గరగా వినిపించింది.

ఇన్ని ఉత్పాతాలు జరుగుతున్నా, శ్రీకృష్ణుని ఆయుధములు, హయములు, రథములు ఆకాశంలోకి ఎగిరిపోతున్నా, వారి వారి ఆభరణములు దొంగిలింపబడ్డా, యాదవులకు ఇసుమంత కూడా బాధ కలగలేదు. వారంతా మద్యమాంసములు సేవించడంలో మునిగిపోయారు. యాదవులందరూ రకారకాల భక్ష్యములు భోజ్యములు మద్యములు తయారు చేసుకున్నారు.

వాటిని బండ్లలోకి ఎత్తించుకొని అందరూ సముద్రతీరానికి బయలుదేరారు. శ్రీకృష్ణుడు కూడా వారి వెంట సముద్రతీరానికి బయలుదేరాడు. అన్ని తెలిసికూడా కృష్ణుడు ఏమీ తెలియనట్టు నిర్వికారంగా ఉన్నాడు. బలరాముడు కూడా తన అలంకారములు అన్నీ తీసివేసి నిరాడంబరంగా కాలి నడకన సముద్రతీరానికి బయలుదేరాడు. యాదవ స్త్రీలందరూ చక్కగా అలంకారములు చేసుకొని పల్లకీలలో బయలుదేరారు.

అందరూ సముద్ర తీరం చేరుకున్నారు. అంతకు ముందే అక్కడ లెక్కలేనన్ని పందిళ్లు వేసారు. అందరూ ఆ పందిళ్లలో కూర్చున్నారు. అంతకు ముందే ఉద్ధవుడు తాను తపస్సుచేసుకోడానికి వెళతానని కృష్ణుడికి చెప్పి వెళ్లిపోయాడు. బలరాముడు ఒంటరిగా ఒక చెట్టు కింద కూర్చున్నాడు. యోగసమాధిలోకి వెళ్లిపోయాడు. యాదవులు ఇవేమి పట్టించుకోలేదు . మద్యము సేవించి విచ్చలవిడిగా ప్రవర్తిస్తున్నారు. బ్రాహ్మణ సంతర్పణకు గాను తయారు చేసిన పదార్థములు అన్నింటినీ కోతులకు పంచిపెట్టారు. అవి తింటుంటే కేరింతలు కొడుతున్నారు. మద్య మాంసములను సేవిస్తూ కేరింతలు కొడుతూ ఆడుతున్నారు. పాడుతున్నారు. వారి వారి శరీరాలు వారి స్వాధీనంలో లేవు.

యాదవ ప్రముఖులైన సాత్యకి, కృతవర్మ, చారుధేష్ణుడు, గదుడు, ప్రద్యుమ్నుడు, మొదలైన యాదవ ప్రముఖులు కూడా మద్యము సేవించారు. ఒకరితో ఒకరు పరిహాసాలు ఆడుకుంటున్నారు. ఆ సందర్భంలో సాత్యకి కృతవర్మను చూచి రోషంగా ఇలా అన్నాడు.

“ఒరేయ్ కృతవర్మా! శత్రువులైనా నిద్రలో ఉంటే వారు చచ్చినట్టేరా. అలాంటి వారిని చంపడానికి ఏ నీచుడూ ప్రయత్నించడురా! అలాంటప్పుడు

ఈ కృతవర్మ అంత సీచకార్యమునకు ఎలా ఒడిగట్టాడురా! ఏరా ప్రద్యుమ్నా! నిజమేనా! ఒరేయ్ అదీ ఒక వీరత్వమా! అదీ ఒక శత్రు సంహారమా! అలా చంపడం పాపం అని కూడా తెలియదట్రానీకు!” అని హేళనగా అన్నాడు సాత్యకి.

దానికి ప్రద్యుమ్నాడు ఇలా అన్నాడు. “అబ్బా! ఎప్పుడో జరిగిందానికి ఇప్పుడు ఎందుకు వాదన పోనివ్వు. ఈ కృతవర్మ చేసిన పనికి ప్రజలందరూ వీడిని నానా తిట్లు తిడుతున్నారు కదా! ఇంకా మీరు కూడా తిట్టడం ఎందుకు.” అని సముదాయించాడు ప్రద్యుమ్నాడు.

సాత్యకి అన్న మాటలకు కృతవర్మ కోపం నసాళానికి అంటింది. “ఒరేయ్ సాత్యకి! నీకు సిగ్గులేదురా! నా సంగతి, నేను చేసిన యుద్ధం సంగతి నీకెందుకురా! నీ సంగతి నువ్వు చూసుకోరా! అర్జునుడు చెయ్యి నరికితే పాపం ఆ భూరిశ్రవసుడు ఆయుధములు విడిచి రథం మీద యోగసమాధిలో కూర్చున్నాడు. అప్పుడు నువ్వు ఆయన తల నరకలేదా! ఈ సంగతి అప్పుడే మరిచిపోయావా! నువ్వు చేసింది కూడా ఒక యుద్ధమేనా! పైగా ఈ కృష్ణుడు కూడా అక్కడే ఉన్నాడు కదా!” అని ఎత్తిపాడిచాడు కృతవర్మ.

ఆ మాటలకు కృష్ణుడికి కోపం వచ్చింది. కృతవర్మ వంక కోపంగా చూచాడు. అప్పుడు సాత్యకి కృష్ణుడితో ఇలా అన్నాడు. “అన్నయ్యా! వీడి సంగతి ఎవడికి తెలీదు! నాడు సత్రాజిత్తు దగ్గర ఉన్న శమంతకమణిని అపహరించడానికి వీడి తమ్ముడు శతధన్యుడు సత్రాజిత్తును చంపలేదా!” అని అన్నాడు. ఈ మాటలు విన్న సత్యభామకు తండ్రి అకాల మరణం గుర్తుకు వచ్చింది. ఆమె ఏడుస్తూ కృష్ణుడి వద్దకు వచ్చింది. ఏడుస్తున్న తన ముద్దులభార్య సత్యభామను చూచి కృష్ణుడు కోపంతో ఊగిపోయాడు.

ఇది చూచాడు సాత్యకి. అన్నకు వదినకు సంతోషం కలిగించడానికి ఒక్క ఉదుటున కృతవర్మ మీదికి దూకాడు. “అందరూ వినండి. ఈ దుర్మార్గుడు కృతవర్మ, అశ్వత్థామ కలిసి రాత్రిపూట నిద్రిస్తున్న ఉపపాండవులను నిర్దాక్షిణ్యంగా చంపారు. వీడు బతకకూడదు. వీడు కూడా ఆ ప్రకారమే చావాలి.” అని అరిచాడు. వెంటనే తన ఒరలోనుండి కత్తిని బయటకు లాగాడు. కృతవర్మ తల పట్టుకొని ఒక్క వేటుతో కృతవర్మ తల నరికాడు.

సాత్యకి అంతటితో ఆగలేదు. కృతవర్మకు చెందిన భోజకులము వారందరి మీదా పడ్డాడు. ఇది చూచిన భోజకులు, అంధకులు విజృంభించారు. ఒక్క ఉదుటున సాత్యకిని చుట్టుముట్టారు. ఇంత జరుగుతున్నా కృష్ణుడు తన తమ్ముడు సాత్యకిని వారించడానికి కానీ, రక్షించడానికి కానీ ప్రయత్నం చెయ్యలేదు. మౌనంగా చూస్తున్నాడు. కాని ప్రద్యుమ్నుడు సాత్యకికి అండగా నిలబడ్డాడు. ప్రద్యుమ్నుని అండచూచుకొని సాత్యకి రెచ్చిపోయాడు. తనవాళ్లతో కలిసి భోజాంధక కులములవారితో యుద్ధానికి దిగాడు.

ఇరువర్గముల వారికీ యుద్ధం జరిగింది. కాని అక్కడ ఏ ఆయుధములు లేవు. అందుకని సముద్రం ఒడ్డున పెరిగిన తుంగ మొక్కలను పీకి ఒకరితో ఒకరు కొట్టుకున్నారు. ఈ తుంగ మొక్కలు సముద్రం పొడుగునా పెరిగి ఉన్నాయి.

చాలా కాలం కిందట, యాదవులు చిన్నతనంలో చేసిన చిలిపి పనికి మునులు ఇచ్చిన శాపం కారణంగా పుట్టిన ముసలాన్ని యాదవకుమారులు చూర్ణం చేసి సముద్రంలో కలిపారు కదా. ఆ చూర్ణం సముద్రం నీళ్లలో కలిసిపోయి, ఒడ్డుకు వచ్చి తుంగ చెట్ల రూపంలో పెరిగింది. ప్రతి తుంగ మొక్కలో ఆ ముసలం శక్తి నిక్షిప్తం అయింది. ఇప్పుడు ఇన్నేళ్ల తరువాత ఆ

ముని శాపం ఫలించింది. ఆ తుంగ మొక్కలతోనే యాదవులు
కొట్టుకుంటున్నారు.

ఆ సమయంలో యాదవులు అందరూ మద్యం సేవించి మత్తులో
ఉన్నారు. ఆ తుంగ మొక్కలతో కొడుతుంటే ఒక్కొక్క దెబ్బకు ఒక్కొక్క
యాదవుడు చస్తున్నాడు. ఆ మత్తులో వారికి ఈ విషయం తెలియలేదు.
తండ్రి, కొడుకు, అన్న, తమ్ముడు, బావ మరిది అనే విచక్షణ లేకుండా
కొట్టుకున్నారు. అంతా కిందపడిపోయారు. కింద పడ్డవారు మరలా లేచి
కొట్టుకుంటున్నారు. చచ్చేదాకా కొట్టుకుంటున్నారు. కాని కృతవర్మకు చెందిన
భోజులు, అంధక వంశస్తులు ఎక్కువగా ఉండటంతో, సాత్యకి వంశస్తులు
అయిన వృష్ణి వంశము అంతా నశించి పోయింది. అనిరుద్ధుడు, ప్రద్యుమ్నుడు,
సాంబుడు, సాత్యకి, గదుడు చచ్చి పడి ఉన్నారు. ఇదంతా చూచిన కృష్ణుడికి
మునుల శాప ప్రభావం వలన వల్లమాలిన కోపం ముంచుకొచ్చింది. మిగిలిన
తుంగ కర్రలను తీసుకొని చావగా మిగిలిన భోజ అంధక వంశస్తులను
అందరినీ సమూలంగా నాశనం చేశాడు. యాదవ వంశము పూర్తిగా నాశనం
అయింది.

ఆ రణభూమిలో కృష్ణుడు ఒంటరిగా నిలబడి ఉన్నాడు. చావగా మిగిలిన
వారిలో కృష్ణుని రథ సారథి దారుకుడు, బభ్రుడు ఉన్నారు. వారు భయం భయం
గా కృష్ణుని వద్దకు వచ్చారు. వారు కృష్ణుని చూచి ఇలా అన్నారు.

“ కృష్ణా! యాదవులందరూ చనిపోయారు. బలరాముడు ఎక్కడ ఉన్నాడో
తెలియ లేదు. అతనిని వెదకడం మంచిది.” అని అన్నారు.

సరే అన్నాడు కృష్ణుడు. అందరూ బలరాముని వెతుక్కుంటూ

బయలుదేరారు. ఆ సమయంలో బలరాముడు ఒక చెట్టు కింది యోగ సమాధిలో కూర్చుని ఉన్నాడు.

కృష్ణుడు దారుకుని చూచి ఇలా అన్నాడు. “దారుకా! నీవు వెంటనే హస్తినకు వెళ్లు. ఇక్కడ యాదవ కులం అంతా సర్వనాశనం అయిందని చెప్పి అర్జునుని తీసుకొని రా!” అని అన్నాడు. వెంటనే దారుకుడు రథం మీద హస్తినకు వెళ్ళాడు. కృష్ణుడు బ్రభుని చూచి “నీవు వెళ్లి సముద్రం ఒడ్డున ఉన్న స్త్రీలను, అంతః పురజనములను ద్వారకకు చేర్చు.” అని అన్నాడు. సరే అని బ్రభుడు వెళ్లబోయాడు. అంతలో ఒక బోయవాడు అటుగా వెళుతున్నాడు. అతని చేతిలోని తుంగ పరక ఎగిరి వచ్చి బ్రభునికి తగిలింది. అదిరి పడ్డాడు బ్రభుడు. నేల మీద పడి మరణించాడు. అమ్మో ఋషుల శాపం ఇంత శక్తి వంతమైనదా అని కృష్ణుడు కూడా ఆశ్చర్యపోయాడు.

తరువాత కృష్ణుడు బలరాముని వద్దకు పోయి “ అన్నయ్యా నువ్వు నేను తప్ప అందరూ మరణించారు. నేను వెళ్లి అంతఃపుర స్త్రీలను ద్వారకకు చేర్చి వస్తాను. అప్పటి దాకా నీవు ఇక్కడే ఉండు.” అని అన్నాడు కృష్ణుడు. తరువాత కృష్ణుడు సముద్ర తీరానికి పోయి అక్కడ ఉన్న స్త్రీలనందరినీ తీసుకొని ద్వారకకు వెళ్ళాడు.

తరువాత తండ్రి వసుదేవుని వద్దకు పోయి ఇలా అన్నాడు. “తండ్రి! నేను భారత యుద్ధం చూచాను. అక్కడ కురుపాండవులు నాశనం కావడం చూచాను. ఈరోజు యాదవులందరూ తమలో తాము కొట్టుకొని చావడం చూచాను. మీరు నేను బలరాముడు తప్ప వేరు ఎవరూ లేరు. బంధువులు మిత్రులు లేని చోట నేను ఉండలేను. నాకన్నా ముందు బలరాముడు యోగసమాధిలోకి వెళ్ళాడు. నేను కూడా వెళ్లి అతనితోపాటు తపస్సు చేస్తాను. ఇక్కడ విషయాలు

అన్ని మీరు చూచుకోండి. నేడో రేపో అర్జునుడు ఇక్కడకు వస్తాడు. అతడు మీకు తోడుగా ఉంటాడు.” అని అన్నాడు కృష్ణుడు. తరువాత తండ్రి పాదములు తాకి నమస్కరించాడు. కాని అప్పటికే వసుదేవుడు యాదవుల మరణ వార్త విని ఉన్నాడు. ఇప్పుడు కృష్ణుని వీడ్కోలు వాక్యాలు విన్నాడు. దుఃఖంతో వసుదేవుడు చైతన్యం కోల్పోయాడు. నిశ్చేష్టుడయ్యాడు. స్పృహ తప్పిపోయాడు.

వసుదేవుని పరిస్థితి చూచి అంతఃపుర స్త్రీలు హాహాకారాలు చేసారు. కృష్ణుడు వారిని ఓదార్చాడు. “ఏడవకండి. అర్జునుడు ఇక్కడకు వస్తున్నాడు. ఇక్కడ చేయవలసిన పనులు అతను నిర్వర్తిస్తాడు. నేను అన్నగారి దగ్గరకు వెళతాను.” అని కృష్ణుడు బలరాముని వద్దకు వెళ్లాడు. “అన్నయ్యా! అంతఃపుర స్త్రీలను ద్వారకకు చేర్చాను. తండ్రిగాని అనుమతి తీసుకొని ఇక్కడకు వచ్చాను.” అని అన్నాడు.

బలరామునిలో చలనం లేదు. అంతలో బలరాముని ముఖంలో నుండి ఒక పెద్ద సర్పము బయటకు వచ్చింది. బలరాముడు తన యోగశక్తితో ఈ శరీరం వదిలిపెట్టాడు. అతని ప్రాణాలు సముద్రం మీదుగా ఆకాశంలోకి వెళ్లిపోయాయి. ఆదిశేషుని అవతారమైన బలరామునికి నాగ జాతి స్వాగతం పలికింది. నాగ ప్రముఖులు వచ్చి బలరాముని ఆత్మకు స్వాగతం పలికారు. ఆ ప్రకారంగా బలరాముడు విష్ణులోకం ప్రవేశించి విష్ణువులో ఐక్యం అయ్యాడు.

ఆ ప్రకారంగా బలరాముడు తన అవతారమును చాలించడం కళ్లారా చూచాడు కృష్ణుడు. తాను కూడా అవతారం చాలించవలసిన సమయం వచ్చిందని అనుకున్నాడు. తాను భూలోకంలో ఏ కార్యనిర్వహణకు అవతరించాడో ఆ కార్యములు ఎలా నెరవేరాయో తల్చుకుంటూ దిక్కు తెన్ను లేకుండా తిరుగుతున్నాడు. ఇప్పుడు తాను ఏ విధంగా ఈ శరీరం వదిలిపెట్టాలి

అని ఆలోచించాడు.

శ్రీ కృష్ణునికి ఒక్కసారి గతం గుర్తుకు వచ్చింది. ఒకసారి దుర్వాసుని కోరిక మేరకు అతని ఒంటి నిండా పాయసం పూసాడు. కాని అరికాలికి మాత్రం పూయలేదు. దాని ఫలితంగా దుర్వాసుడు కృష్ణా! నీ మరణం నీ అరికాలిలో ఉంది అని అన్నాడు. ఆ ఋషివాక్కు గుర్తుకువచ్చింది. తాను ఎలా ప్రాణాలు వదిలి పెట్టాలో అర్థం అయింది.

కృష్ణుడు నేల మీద పడుకున్నాడు. ఇంద్రియములను నిగ్రహించాడు. యోగసమాధిలోకి వెళ్లాడు. ఆ సమయంలో జర ఆ అడవిలోకి ప్రవేశించింది. (జర అంటే ముసలి తనము అని అర్థము). ఆ సమయంలో ఒక వేటగాడు అక్కడ జంతువుల కోసం తిరుగుతున్నాడు. జర ఆ వేటగాడిని ఆవహించింది. అతడి కళ్లకు పడుకున్న కృష్ణుని కాలు ఒక లేడి అనే భ్రాంతిని కలుగ చేసింది. వెంటనే ఆ వేటగాడు తన విల్లును సంధించి బాణాన్ని ఎక్కుపెట్టాడు. పడుకున్న కృష్ణుని పాదమునకు గురి పెట్టి వదిలాడు. ఆ బాణము తీవ్రమైన వేగంతో పోయి కృష్ణుని అరికాలిలో దిగబడింది. అవతల వైపుకు పాడుచుకొని వచ్చింది.

ఆహా జింక చచ్చింది అని ఆ జింకను తీసుకొని పోవడానికి ఆ వేటగాడు కృష్ణుని వద్దకు వచ్చాడు. అక్కడ జింక లేదు. కృష్ణుడు ఉన్నాడు. అతని మాయ తొలగిపోయింది. భయంతో వణికిపోయాడు. కృష్ణుని పాదాల మీద పడ్డాడు. భోరున ఏడుస్తున్నాడు. కృష్ణుడు ఆ వేటగాడిని ఓదార్చాడు. వెంటనే శ్రీ కృష్ణుడు ఈ మానవ శరీరమును వదిలి వైకుంఠపదము చేరుకున్నాడు.

వైకుంఠలోకంలో ఉన్న మునులు, సిద్ధులు, సాధ్యులు, రుద్రులు, వసువులు, మరుత్తులు, విశ్వేదేవతలు, స్వర్గాధిపతి దేవేంద్రుడు, కృష్ణునికి ఘనస్వాగతం పలికారు. తిరిగి వైకుంఠము చేరిన శ్రీకృష్ణుని చూచి దేవేంద్రుడు

ఇలా అన్నాడు.

“ ఓ మహాత్మా! ధర్మరక్షణ కొరకు నీవు ఆడే జగన్నాటకంలో ఒక పాత్రగా భూమి మీద అవతరించావు. కంసుడు నరకుడు మొదలగు లోక కంటకులను నాశనం చేశావు. భ్రష్టు పట్టిన భరత కులమును పరిశుభ్రం చేశావు. తిరిగి వైకుంఠధామము చేరుకున్నావు. నీవు అజరామరుడవు. ఆదిపురుషుడవు. ఆది అంతము లేనివాడవు. నీకు చావు ఎక్కడిది. కృష్ణుడిగా జన్మించడం, మరణించడం, అంతా నీ లీల. ఓ మహాత్మా! మానవుల కష్టములు ఈ యుగంతో తీరేవి కావు. కాబట్టి నిన్ను నమ్ముకున్న నీ భక్తులను కాపాడటానికి నీవు ప్రతి యుగంలో కూడా అవతరించాలి. అదే నీ భక్తుల కోరిక.” అని అన్నాడు దేవేంద్రుడు.

ఆ మాటలన్నీ చిరునవ్వుతో విన్నాడు కృష్ణావతారం చాలించిన శ్రీమహావిష్ణువు. ఇంతలో బ్రహ్మదేవుడు వచ్చి భక్తితో చేతులు జోడించి పక్కన నిలబడ్డాడు. వేద మంత్రములతో శ్రీమహావిష్ణువును స్తుతించాడు.

అప్పుడు శ్రీ మహావిష్ణువు ఇలా సమాధానం చెప్పాడు. (శ్రీ మహా విష్ణువు ఇచ్చిన సమాధానం అత్తుత్తమమైనది. అందుకని తిక్కన గారి పద్యం యథాతథంగా అందిస్తున్నాను. అంతే కాకుండా ఆ పద్యానికి అర్థము, విశేషార్థము కూడా వివరిస్తున్నాను. వీటిని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానము వారు ప్రచురించిన మహాభారత సంపుటములలో నుండి సేకరించాను. ఈ వివరణ రాసిన డా.హెచ్. ఎస్.బ్రహ్మానంద గారికి, ప్రచురించిన తి.తి.దేవస్థానముల వారికి మనః పూర్వకమైన కృతజ్ఞతలు తెలియ పరచుకుంటున్నాను.)

సీ. అప్పరమేశ్వరుం డయ్యందఱను జూచి| యనిరుద్ధనామకంబైన యదియు

బ్రద్యుమ్నతాప్రతిభాసమానమును సంకర్షణభావ వికాసితంబు

వాసుదేవాత్మక వరరూపమున నేకతా విభవత్సమాధానసిద్ధి

నొందించుకొంటి నానందబోధ నిరం జానామేయ మత్పదప్రాప్తి పరమ

ఆ: మంగళానుభూతి నంగీకరించెద । సుఖుల రగుడు మీరు సుకృతులార!
యనిన వచనసమితి యతిమృదుమధురతానింపు నొసగ నలరి రెల్లవారు.

ఆ పరమేశ్వరుడు అయిన నారాయణుడు వారందరినీ చూచి ఇలా అన్నాడు. అనిరుద్ధమనే పేరు కలిగినదీ, ప్రద్యుమ్నత్వమనే కాంతి కలిగినదీ, సంకర్షణ అనే భావంతో ప్రకాశించేదీ, వాసుదేవుడు అనే పేరుతో పిలువబడేదీ అనన్యమైనదీ, అద్వితీయమైనది, జ్ఞానముతో కూడినదీ, ఏ దోషమూ లేనిదీ అయిన విష్ణుపదమును నాకు నేనుగా సిద్ధించుకున్నాను. పరమ మంగళకరమైన ఈ విష్ణుపదమును నేను స్వీకరిస్తున్నాను. ఓ సుకృతులారా! మీరందరూ మీ మీ నెలవులకు మరలండి. అని ఆదేశించాడు శ్రీ మహావిష్ణువు.

(ఈ పద్యంలో శ్రీ కృష్ణుడు శ్రీమన్నారాయణత్వ సిద్ధి పొందాడు అని వివరింపబడింది. నిర్వికారమైన పరబ్రహ్మ తత్త్వము నుండి సాకారమైన ఈ సృష్టి నాలుగు అంచెలుగా ఏర్పడింది. దీనినే నారాయణ తత్త్వము అంటారు. సృష్టిలోని ఈ నాలుగు దశలు:

1. సనాతన వాసుదేవ తత్త్వము. నిష్క్రియ, నిర్గుణ, నిష్కళంక, నిర్ద్వంద్వమైన పురుష తత్త్వము. దీనినే పరతత్త్వము అని కూడా అంటారు. ఈ పరతత్త్వమే పంచభూతాత్మకమైన ఈ శరీరంలో జీవుడుగా ఉంటున్నాడు. జీవుడు లేకుండా పరతత్త్వానికి కదలిక ఉండదు. అందుకే వసుదేవ కుమారుడు వాసుదేవుడు అని శ్రీకృష్ణుడు పిలువ బడ్డాడు.

2. సంకర్షణ తత్త్వము: ఇది జీవ తత్త్వము. ఆదిశేషువు. సంకర్షణుడు. ఈ

పాంచభౌతిక శరీరాన్ని వాసుదేవ తత్త్వము పైపు ఆకర్షించేవాడు అని అర్థం. కర్ణతీతి అంటే ఆకర్షించునది. కృష్ణ అంటే కూడా ఆకర్షించేవాడు అని అర్థం. భారతంలో అన్ని పాత్రలూ శ్రీ కృష్ణుడి చేత ఆకర్షింప బడ్డాయి ప్రభావితం కాబడ్డాయి.

3. ప్రద్యుమ్న తత్త్వము. సంకర్షణ తత్త్వము నుండి పుట్టినది ప్రద్యుమ్న తత్త్వము. దీనినే సనత్కుమార తత్త్వము అని కూడా అంటారు. దీనినే మనస్సు అని కూడా అంటారు. శరీరంతో నిమిత్తం లేకుండా మనస్సుతో మనము విశ్వ విహారం చెయ్యవచ్చు. ప్రళయకాలంలో పంచభూతాలు ఈ మనస్సులో లీనం అవుతాయి. (మనిషి చనిపోయేటప్పుడు పంచ భూతాత్మకమైన ఈ శరీరం ఇక్కడే ఉంటుంది. ఈ జీవితంలోని అనుభూతులను తీసుకొని మనస్సు వెళ్లిపోతుంది.) శ్రీ కృష్ణుడి కుమారుడు ప్రద్యుమ్నుడు. శ్రీ కృష్ణుడు పురుషుడు అయితే ఆయన నుండి పుట్టినది మనస్సు.

4. అనిరుద్ధ తత్త్వము: పైన చెప్పబడిన ప్రద్యుమ్న తత్త్వము నుండి అనిరుద్ధ తత్త్వము పుట్టింది. అందుకే ప్రద్యుమ్నుని కుమారుడు అనిరుద్ధుడు అని చెప్పబడింది. దీనినే అహంకార తత్త్వము అని అంటారు. మనస్సునుండి అహంకారము పుట్టింది. అహంకార స్వరూపుడు అనిరుద్ధుడు. పరమేశ్వరుడైన నారాయణుడిలో ఈ నాలుగు తత్త్వములు ఉన్నాయి అని పైపద్యంలో వివరించబడింది.

సులభంగా చెప్పుకోవాలంటే వసుదేవుని కుమారుడు వాసుదేవుడు. అతడు వ్రేపల్లెలో గోపికలను మొదలుకొని, పాండవులు, కౌరవులు తదితరులను ఆకర్షించాడు. అందుకే కృష్ణుడు అయ్యాడు. ఆయన మనస్సే

ఆయన కుమారుడి రూపంలో ఉద్భవించింది. అతడే ప్రద్యుమ్నుడు. మన్మథుడే ప్రద్యుమ్నుడుగా పుట్టాడు అంటారు. మన్మథుడు అంటే మన మనస్సే కదా. అక్కడే కదా మన్మథ వికారాలు పుట్టేది. ఆ మనస్సులో నుండే అహంకారము పుట్టింది. (మనస్సు ఒక కోరిక కోరుకుంటుంది. అది తీరకపోతే అహంకరిస్తుంది. నా వంటి వాడు కోరితే ఆ కోరిక తీరదా. ఏది ఏమైనా సరే నా కోరిక తీరాలి అని సంకల్పిస్తాడు. అదే అహంకారము) మనస్సు స్వరూపమైన ప్రద్యుమ్నుని కుమారుడే అహంకారానికి ప్రతిరూపమైన అనిరుద్ధుడు. ఈ నాలుగు తత్త్వములు విష్ణువులో ఉన్నాయి. శ్రీ కృష్ణుడు తన అవతారమును చాలించి, ఈ నాలుగు తత్త్వములను తనలో కలుపుకొని తన మూలస్థానమైన వైకుంఠపదమును చేరుకున్నాడు. అని ఈ పద్యము భావము. భారతమునకు తలమానికమైన పద్యము ఇది. అందుకే వివరంగా చెప్పాను.)

ఆ ప్రకారంగా దేవతలను, మునులను పంపివేసిన తరువాత నారాయణుడు ఆది అంతము లేని తన మూలస్థానమును చేరుకున్నాడు.

శ్రీ కృష్ణుని చేత హస్తినాపురమునకు పంపబడ్డ దారుకుడు హస్తినకు పోయి పాండవులను కలుసుకున్నాడు. యాదవులకు వారి చిన్న తనంలో మునులు ఇచ్చిన శాపము, ఆ శాప ఫలితంగా యాదవులందరూ అదికంగా మద్యం సేవించి, ఆ మత్తులో ఒకరితో ఒకరు కొట్టుకొని మరణించడం గురించి వివరంగా చెప్పాడు. బలరామ కృష్ణులు అడవిలో ఉన్నారని చెప్పాడు. అర్జునుని తీసుకురమ్మని కృష్ణుడు పంపినట్టు చెప్పాడు. యాదవుల దుర్మరణం గురించి విని పాండవులు శోకసముద్రంలో మునిగిపోయారు. ఈ వార్త అంతఃపురానికి పాకిపోయింది. సుభద్ర, ద్రౌపది మొదలగు వారు పెద్దపెట్టున ఏడ్వడం మొదలెట్టారు.

అంతా సద్దుమణిగాక దారుకుడు అర్జునుని తో ఇలా అన్నాడు. “అర్జునా! శ్రీ కృష్ణులవారు తమరిని వెనువెంటనే ద్వారకకు తీసుకురమ్మని ఆదేశించారు.” అని అన్నాడు. అర్జునుడు ధర్మరాజు అనుమతి తీసుకొని వెంటనే ద్వారకకు బయలు దేరాడు. వేగంగా ద్వారకకు చేరుకున్నాడు.

ద్వారకా నగరమంతా నిర్మానుష్యంగా ఉంది. జన సంచారం లేదు. శ్రీకృష్ణుడు బలరాముడు ఎక్కడా కనిపించలేదు. అర్జునుని మనస్సు కీడు శంకించింది. ఏదో విపరీతం జరిగి ఉంటుంది అని అనుకున్నాడు. అర్జునుడు దారుకుడు వెంటరాగా రాజసౌధానికి వెళ్లాడు. అర్జునుని చూడగానే శ్రీకృష్ణుని భార్యలందరూ భోరు మని ఏడిచారు. అర్జునుడు కూడా వారి బాధను చూచి తట్టుకోలేక పోయాడు. కిందపడిపోయాడు. రుక్మిణీ సత్యభామలు ఏడుస్తూ అర్జునుని వద్దకు వచ్చారు. దుఃఖము ఎక్కువయి నేల మీద పడి ఏడుస్తున్నారు. వారి నందరినీ ఓదార్చడం శ్రీకృష్ణుని వంతు అయింది.

తరువాత దారుకుడు అర్జునుని వసుదేవుని వద్దకు తీసుకొని వెళ్లాడు. అర్జునునికి ఒక సందేహం పట్టుకుంది. మామూలుగా యాదవులు చనిపోతే ఏడవడం వేరు. ఇప్పుడు వీరు ఏడవడం వేరుగా ఉంది. ఇంతకూ శ్రీ కృష్ణుడు ఎక్కడ ఉన్నాడు. అతనికి ఏమయింది. శ్రీకృష్ణుని గురించి ఎవరు చెబుతారు అని దిక్కులు చూస్తున్నాడు. దారుకుడికి కూడా ఏమీ తెలియదు. అతడు కూడా బిక్కమొహం వేసుకొని చూస్తున్నాడు.

వసుదేవుడు కూడా శయ్య మీద పడి భోరు భోరున ఏడుస్తున్నాడు. అర్జునుని చూచి వసుదేవుడు పైకి లేచాడు. అర్జునుని పట్టుకొని విలపించాడు. చనిపోయిన యాదవులనందరినీ పేరు పేరు నా తలచుకుంటూ ఏడుస్తున్నాడు.

కాసేపటికి వసుదేవుని దుఃఖము ఉపశమించింది. తరువాత అర్జునునితో వసుదేవుడు ఇలా అన్నాడు.

“అర్జునా! ఎంతో పరాక్రమ వంతులు, దేవతలచేత కూడా పాగడబడిన యాదవ వీరులు అందరూ ఒకరితో ఒకరు కలహించుకొని కొట్టుకొని మరణించారు. ఈ ఘోరం ఎక్కడయినా ఉన్నదా! నీ కోవిషయం తెలుసా. నీ శిష్యులు సాత్యకీ, ప్రద్యుమ్నుడు మొదటగా చచ్చారు. అసలు ఇంత ఘోరం జరిగిన తరువాత కూడా నేను ఇంకా బతికి ఉన్నాను. నాదీ ఒక బతుకేనా చెప్పు. అయినా వీళ్ల కేం పుట్టింది. సాత్యకీ కృతవర్మలు ఒకరిని ఒకరు రెచ్చగొట్టు కున్నారట. దానితో కొట్టుకోడం మొదలయింది. ఇదంతా ముందే నిర్ణయింప బడింది. వీళ్ల చిన్నతనంలో చేసిన పాపము, ముని శాపము ఇలా పరిణ మించింది. యాదవ కులం నాశనమయింది. ఒకరిని అని ఏమి లాభము.

నీ కోవిషయం తెలుసా అర్జునా! ఇదంతా కృష్ణుని సమక్షంలో జరిగింది. కావాలంటే కృష్ణుడు ఈ కొట్లాట ఆపలేడా! కాని ఆపలేదు. విధి లిఖితం అలా ఉంది. యాదవ నాశనము కావాలని కృష్ణునికి తెలుసు. అందుకే ఆపలేదు. లేకపోతే ఉత్తర గర్భంలో ఉన్న పరీక్షిత్తును కాపాడిన వాడికి ఇదొక పెద్ద విషయమా చెప్పు. విధి నిర్ణయం అని సరిపెట్టుకోడం తప్ప మనం చేయ గలిగింది ఏముంది.” అని అన్నాడు వసుదేవుడు.

అర్జునుడు ఆలోచించాడు. వసుదేవుడు కేవలం కృష్ణుడు ఆ కొట్లాట ఆపలేదని మాత్రమే చెబుతున్నాడు. కాని కృష్ణుడికి ఏమయింది. ఎక్కడ ఉన్నాడు అని అస్సలు ఆలోచించడం లేదు. కాబట్టి కృష్ణుడికి ఏమీ కాలేదు. అమృత్యు కృష్ణుడు క్షేమంగానే ఉన్నాడు అని తన మనసును సమాధాన పరచుకున్నాడు అర్జునుడు. అర్జునుడు ఇలా ఆలోచిస్తుంటే వసుదేవుడు

మరలా అర్జునునితో ఇలా అన్నాడు.

“ఏం చెప్పను అర్జునా! ఆ ప్రకారంగా ముని శాపం మూలంగా యాదవులందరూ తుంగ కర్రలతో కొట్టుకొని చచ్చిపోతే, అక్కడ ఉన్న అంతఃపుర కాంతలను, యాదవ స్త్రీలను అందరినీ కృష్ణుడు అంతఃపురానికి చేర్చాడు.” అని అన్నాడు.

అర్జునుడు ఇంక ఉండబట్టలేక “అది సరే! ప్రస్తుతము కృష్ణుడు ఎక్కడ ఉన్నాడు. ఏం చేస్తున్నాడు. నేను కృష్ణుని చూడాలి.” అని అన్నాడు.

“ఇక్కడే ఉన్నాడు. అంతః పుర కాంతలను తీసుకొని వచ్చిన తరువాత నన్ను కలిసాడు. నన్ను ఈ ప్రకారంగా ఓదార్చాడు.

“నరనాథా! విధి వశాత్తు భోజ, అంధక కులముల యాదవులు, వృష్ణి వంశము వారూ ఒకరితో ఒకరు కొట్టుకొని మరణించారు. నేను అర్జునుని కొరకు దారుకుని పంపాను. అర్జునుడు ఈ పాటికి వస్తూ ఉంటాడు. అర్జునుడు నీకు భక్తుడు. నీ ఆజ్ఞలు పాటిస్తాడు. అన్ని పనులు చేయడానికి అర్జునుడు సమర్థుడు. అత్యంత పరాక్రమ వంతుడు. కార్యదక్షుడు. నాకూ అర్జునునికి ఏ మాత్రం తేడా లేదు. నేను అతడు. అతడే నేను. అర్జునుని సాయంతో నువ్వు మిగిలిన వారిని రక్షించు. అర్జునుడు అంతఃపుర కాంతలను, బాలురను, వృద్ధులను కాపాడతాడు. ఇంకొన్ని రోజులలో సముద్రం పొంగి ద్వారకా నగరము సముద్రగర్భంలో కలిసిపోతుంది. యాదవులు ఈ ప్రకారం ఒకరితో ఒకరు కొట్టుకుంటుంటే బలరాముడు ఒంటరిగా ఒక చెట్టు కింద కూర్చుని యోగసమాధిలో ఉన్నాడు. నాకు కూ ఆ మార్గమే ఉత్తమమైనది అని తోస్తూ ఉంది. కాబట్టి తమరు నాకు అనుజ్ఞ ఇవ్వండి. నేను తపస్సు చేసుకోడానికి వెళుతున్నాను. నీవు మాత్రం అర్జునుడు చెప్పినట్లు చేయుము. చనిపోయిన

యాదవులందరికీ అర్జునుడు అగ్ని సంస్కారములు చేస్తాడు. అంతే కాదు కాలక్రమంలో ఆ అర్జునుడే మీ అందరికీ అంత్యక్రియలు నిర్వహిస్తాడు.” అని శ్రీ కృష్ణుడు నాతో చెప్పాడు.

తరువాత శ్రీ కృష్ణుడు వెళ్లిపోయాడు. ఇప్పుడు నీవు వచ్చావు. ఇంతకు మించి నాకు ఏమీ తెలియదు. కాని అర్జునా! ఏ కారణం లేకుండా హఠాత్తుగా కొడుకులు, మనుమళ్లు, బంధువులు పీనుగులుగా మారిపోతే ఆ బాధ తట్టుకోవడం నా వల్ల అవుతుందా చెప్పు. ఆహారము, నీరు సహించడం లేదు. నా ప్రాణం మాత్రం ఈ దేహమును విడిచి పోవడం లేదు. ఏం చెయ్యను. నా వల్ల ఏమీ కాదు. ఈ యాదవ స్త్రీలను, బాలురను, వృద్ధులను, అశ్వ సంపదను, గజ సంపదను, నీవే జాగ్రత్తగా కాపాడాలి. ఈ బాధ్యతను కృష్ణుడు నీ భుజముల మీద పెట్టాడు గదా!” అని అన్నాడు వసుదేవుడు.

ఆ మాటలు విన్న అర్జునుడు ఈ విధంగా మనసులో అనుకున్నాడు. శ్రీ కృష్ణుడు లేని ఈ ద్వారకలో నేను మాత్రం ఎలా ఉండగలను. వెంటనే హస్తినకు పోతాను అని అనుకున్నాడు. తరువాత వసుదేవునితో ఇలా అన్నాడు.

“ఓ అనఘా! ఈ విషయంలో ధర్మరాజు ఒక నిర్ణయం తీసుకున్నాడు. ఆ నిర్ణయం ప్రకారము నేను అంతఃపుర కాంతలను, యాదవ స్త్రీలను, బాలురను, వృద్ధులను అందరినీ హస్తినాపురమునకు చేరుస్తాను. అక్కడ వారు సుఖంగా ఉంటారు. తమరు కూడా దయచేసి మాతో హస్తినాపురమునకు రండి. అంతా దైవనిర్ణయం, విధిలిఖితము అనుకొని మీ దుఃఖమును మానండి.” అని అన్నాడు అర్జునుడు.

తరువాత అర్జునుడు దారుకుని చూచి “దారుకా! మనము ఇద్దరం శ్రీ కృ

ష్టుడు వెళ్ళిన దారిన వెళ్ళి ఆయనకోసం వెదుకుదాము. ఇక్కడ చేయాల్సిన పనులు అన్నీ అందరికీ ఆదేశాలు ఇద్దాము. అందుకని ఇక్కడ ఉన్న వారందరినీ ఒక చోటికి రమ్మను.” అని అన్నాడు.

దారుకుడు ద్వారకలో ఉన్న మంత్రులను, బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రవర్గాలవారిని, పురప్రముఖులను, అందరినీ సుధర్మ అనే రాజసభా భవనంలో సమావేశ పరిచాడు. అర్జునుడు వారినందరినీ ఉద్దేశించి ఇలా అన్నాడు. “ఈ రోజుమొదలు ఏడవ రోజున సముద్రము పొంగి ద్వారకా నగరము సముద్రములో మునిగి పోతుంది అని ఆకాశవాణి చెప్పగా అందరూ విన్నారు. కాబట్టి మనం అందరం ఈ నగరం విడిచి పెట్టి పోవాలి. అందుకని మనం అందరం ఇంద్రప్రస్థ నగరానికి పోదాము. మీరందరూ అక్కడ సుఖంగా ఉండవచ్చును. మీకు అవసరమైన వస్తుసామగ్రిని మూటలు గా కట్టండి. స్త్రీలకు, బాలురకు, వృద్ధులకు బండ్లు ఏర్పాటు చేయండి. అన్నీ సిద్ధంగా ఉంచుకోండి. ఎప్పుడు అవసరమైతే అప్పుడు ద్వారకానగరాన్ని విడిచి పోవడానికి సిద్ధంగా ఉండండి. మీరందరూ ధర్మరాజు పాలనలో ద్వారకా నగరంలో ఉన్నట్టే ఉంటారు. అటువంటి జీవితాన్నే గడుపుతారు.” అని అందరికీ ఆదేశాలు ఇచ్చాడు.

వారందరూ వెళ్ళిపోయారు. తరువాత మంత్రులతో సమాలోచన చేసాడు. వారికి ఈ విధంగా ఆదేశాలు ఇచ్చాడు. “ఏనుగులతోనూ గుర్రాలతోనూ లాగబడే బండ్లను, రథములను సిద్ధం చేయించండి. వేటి వేటి మీద ఏయే వస్తువులు వేయాలో, ఎలా ఇంద్రప్రస్థము చేరాలో ఒక ప్రణాళిక ప్రకారము చేయండి.. స్త్రీలకు, బాలబాలికలకు పల్లకీలను, బండ్లను సిద్ధం చేయించండి. అంతా ఓపికగా చేయండి. మీలో ఓర్పు నశింపజేయకండి. చనిపోయిన మీ యాదవులు మరలా తిరిగి రారు. కాని ధర్మరాజు మీ అందరికీ వారిని మరిపింప

చేసే పాలన అందిస్తాడు. వసుదేవుని మనుమడైన వజ్రదేవుడిని ఇంద్రప్రస్థానికి రాజుగా ధర్మరాజు నియమించవచ్చు. కాబట్టి ఈ విషయం లో మీరు దిగులు చెందవలసిన అవసరం లేదు.” అని పలికాడు. మంత్రులందరికీ ఆదేశాలు ఇచ్చి పంపించి వేసాడు అర్జునుడు.

అప్పటికి రాత్రి అయింది. ఆ రాత్రికి కృష్ణుడు ఉన్న మందిరంలోనే పూజలు భజనలతో కాలం గడిపాడు. మరునాడు సూర్యోదయం కాగానే కాలకృత్యములు సంధ్యావందనారి కార్యక్రమములు పూర్తి చేసుకొని బయటకు రాగానే వసుదేవుడు తన పాంచభౌతిక శరీరమును వదిలి పెట్టాడని విషయం తెలిసింది. అప్పటికే అంతఃపురములో స్త్రీలందరూ వసుదేవుని మరణానికి పెద్దపెట్టున శోకిస్తున్నారు. వసుదేవుని భార్యలందరూ వసుదేవునితో సహగమనానికి సిద్ధపడ్డారు.

అర్జునుడు భారమైన హృదయంతో వసుదేవుని మందిరానికి వచ్చాడు. వసుదేవుని శరీరానికి పన్నీటితో స్నానం చేయించాడు. ఆయన శరీరాన్ని పూలమాలలతో అలంకరింపచేసాడు ఆయనకు పట్టు వస్త్రములను, ఆభరణములను ధరింపచేసాడు. వసుదేవుని శరీరమును పూలమాలలతో అలంకరింపబడిన రథము మీద ఉంచారు. ముందు వేద పండితులు వేద మంత్రములు పఠిస్తూ ముందు నడువగా, వసుదేవుని శవయాత్ర సాగిపోయింది. అర్జునుడు పాదచారియై రథం వెంట నడిచాడు. వసుదేవుని భార్యలైన దేవకీదేవి, రోహిణి, భద్ర, మదిర చక్కగా అలంకరించుకొని పల్లకీలలో కూర్చున్నారు. ఆ పల్లకీలు కూడా శవయాత్ర వెంట సాగిపోయాయి. ద్వారకా నగర వాసులందరు ఆ శవయాత్రలో కన్నీరు మున్నీరుగా విలపిస్తూ రథం వెంట నడిచారు.

వసుదేవుని ఉద్యాన వనంలో మంచి గంధపు చెక్కలతో చితి పేర్చారు. వసుదేవుని శరీరమును చితి మీద ఉంచారు. అర్జునుడు శాస్త్రోక్తంగా శవదహన క్రియను జరిపించాడు. వసుదేవుని భార్యలు నలుగురూ వసుదేవుని వెంట ఆ చితిలో ప్రవేశించారు . ఆ దృశ్యం చూచి కంటతడిపెట్టని వారు లేరు. కొందరు చితిలోనేయి పోసి మంటలను ప్రజ్వలింపచేస్తున్నారు. జనాలు హోహాకారాలు చేస్తున్నారు. ఆ ప్రకారంగా వసుదేవుని అంత్యక్రియలు పూర్తి అయ్యాయి. తరువాత వజ్రాడు మొదలగు వారు, ఆడవారు వసుదేవునికి తర్పణములు వదిలారు. అందరూ ద్వారకకు తిరిగి వెళ్లారు.

తరువాత అర్జునుడు వృష్ణిభోజక,అంధక వర్గములవారు కొట్టుకున్న చోటికి వేద పండితులు, బ్రాహ్మణులను తీసుకొని వెళ్లాడు. ఆయనతో పాటు ఆ కొట్లాటలో చనిపోయిన వారి బంధువులు కూడా వచ్చారు. ఒక్కొక్కరు తమ తమ బంధువులను గుర్తుపట్టి ఏడుస్తున్నారు. కొంతమంది మూర్ఖవచ్చి పడిపోయారు. ఇదంతా చూచి అర్జునుడు చింతాక్రాంతుడయ్యాడు. అక్కడ శోకిస్తున్న వారిని ఓదారుస్తున్నాడు. తరువాత అక్కడ చనిపోయిన వారందరికీ యథోచితంగా వేదోక్తంగా అగ్ని సంస్కారములు చేయించాడు. చనిపోయిన వారి బంధువులచేత వారి అందరికీ తర్పణములు విడిపించాడు. సామూహికంగా దశదినకర్మలు చేయించాడు. ఆ ప్రకారంగా ఆ యాదవులకు ఉత్తమలోకాలు కలిగేట్టు చేసాడు అర్జునుడు.

అర్జునుని మనస్సులో ఎప్పుడెప్పుడు కృష్ణుని చూద్దామా అని ఆతురతగా ఉంది. అంతఃపుర స్త్రీలను, బాలురను, వృద్ధులను, సమస్త ద్వారకావాసులను ఇంద్రప్రస్థమునకు చేర్చమని దారుకునికి చెప్పాడు. అందుకు తగిన ఏర్పాట్లు చేసాడు. తరువాత అర్జునుడు కృష్ణుని వెతుక్కుంటూ అడవిలోకి వెళ్లాడు. అర్జునుడు తన మనసులో ఇలా అనుకున్నాడు.

“అయ్యో కృష్ణా! నువ్వేమో నీ తండ్రిని సంరక్షించడానికి నన్ను ద్వారక నుండి పిలిపించావు. ఇప్పుడు నేను నీ తండ్రి మరణ వార్త నీకు చెప్పడానికి వస్తున్నాను. ఎవరికైనా ఇంతటి దౌర్భాగ్యము కలుగుతుందా! అయినా ఇప్పుడు నేను వసుదేవుని మరణ వార్త బలరామ కృష్ణులకు చెప్పడం ఎందుకు. మీరు చెప్పిన పనిని సక్రమంగా పూర్తి చేసాను అని చెబితే సరి పోతుంది కదా!” అని తన మనసుకు సర్దిచెప్పుకున్నాడు.

ఇంతలో అర్జునునికి గాంధారి శాపం మనసులో మెదిలింది. గాంధారి కృష్ణునికి శాపం ఇచ్చేటప్పుడు అర్జునుడు పక్కనే ఉన్నాడు. “ఎవ్వరూ నీ పక్కన లేనప్పుడు, నువ్వు దిక్కు లేకుండా, చస్తావు.” అని కృష్ణుని శపించింది గాంధారి. అయినా శ్రీకృష్ణుడు మహానుభావుడు. ఆయన మీద ఇలాంటి శాపాలు పని చేస్తాయా! ఇలా పరి పరి విధములుగా ఆలోచిస్తూ శ్రీ కృష్ణుని కోసం పిచ్చివాడిలా వెదుకుతున్నాడు అర్జునుడు.

అర్జునుడి వెంట వస్తున్న వాళ్లు ఆయనకు ఇటు కాదు అటు అని కూడా చెప్పడానికి సాహసించలేకపోతున్నారు. కొన్ని రోజులు అలా తిరుగగా తిరుగగా, ఒక రోజు ఒక బోయవాడు వారిని చూచి మీరు దేని గురించి వెతుకుతున్నారు అని అడిగాడు. ఇక్కడ ఎక్కడో శ్రీ కృష్ణుడు తపస్సు చేసుకుంటున్నాడట. ఆయన గురించి వెదుకుతున్నాము అని అన్నాడు అర్జునుడు. దానికి ఆ బోయవాడు ఇలా అన్నాడు. “నేను శ్రీ కృష్ణుని చాలా రోజుల కిందట చూచాను. తరువాత చూడలేదు. రండి నేను కూడా మీ వెంట వస్తాను. వెదుకుదాము.” అని అన్నాడు.

ఆ బోయవానితో కలిసి అర్జునుడు శ్రీ కృష్ణుని వెతుకుతున్నాడు. ఆ బోయ వాడు చెప్పిన ఆనవాళ్ల ను బట్టి వారందరూ శ్రీ కృష్ణుడు పడి ఉన్న

చోటికి చేరుకున్నారు. దిక్కు లేకుండా నేల మీద పడి దివ్యమైన కాంతులు వెదజల్లుతున్న శ్రీ కృష్ణుని శరీరాన్ని చూచారు. ఆ దృశ్యం చూచి అర్జునుడు నిలువునా కూలి పోయాడు. మూర్ఛపోయాడు. పక్కన ఉన్నవారు నీళ్లు తెచ్చి అర్జునుని మొహం మీద చల్లి సేదదీర్చారు.

అర్జునుడు శ్రీ కృష్ణుని శరీరాన్ని గట్టి కౌగలించుకొని భోరున ఏడ్చాడు. అప్పటి దాకా ఉన్న ధైర్యము, నిగ్రహము అతనిలో సడలిపోయాయి. కళ్లనుండి నీరు ధారాపాతంగా కారిపోతోంది. నోట మాట రావడం లేదు. అతడిని ఓదార్చడానికి కూడా అక్కడ ఉన్న వారికి ధైర్యము చాలడం లేదు. కొంచెం సేపటికి అర్జునుడు తెప్పరిల్లాడు.

“అయ్యో! కృష్ణా! నీకా ఈ దురవస్థ. నీ వంటి మహాత్ముడు ఇలా దిక్కులేకుండా కటిక నేల మీద పడి ఉండటమా!” అంటూ కృష్ణుని పాదాల వంక చూచాడు. అరి కాలులో దిగబడ్డ బాణం కనపడింది. ఒక్కసారిగా దుర్వాసుని మాటలు గుర్తుకు వచ్చాయి. ఒక్కసారిగా ఆశ్చర్యపోయాడు అర్జునుడు. కృష్ణుని దేహం అంతా పరికించి చూచాడు. ఒక్క అరికాలు మాత్రం నల్లగా కమలినట్టు ఉంది. మిగిలిన శరీరం అంతా ఏ మార్పు లేకుండా ఉంది. కేవలం నిదుర పోతున్నట్టు ఉన్నాడు కృష్ణుడు. శ్రీకృష్ణుని వంక కన్నార్పకుండా చూస్తున్నాడు అర్జునుడు.

అర్జునుని తోపాటు వచ్చిన వాళ్లు అర్జునుని ఓదారుస్తున్నారు. “అయ్యో! తరువాతి కార్యక్రమాలు చూడండి. మనము పోయి ద్వారకలో ఉన్నవారిని తీసుకొని వస్తాము. అంత్యక్రియలకు ఏర్పాట్లు చేద్దాము. లేకపోతే మనము శ్రీకృష్ణుని శరీరమును ద్వారకకు తీసుకొని పోదాము. మీరు ఎలా చెబితే అలా చేద్దాము.” అని అన్నారు.

అర్జునుడు ఆలోచించాడు. ద్వారక సముద్రంలో మునిగి పోయే రోజు ఇంకా ఎన్నిరోజులు ఉందో! ఈ అడవిలో కృష్ణుని వెతుకుతూ ఎన్నిరోజు గడిచిపోయాయో! లెక్క కట్టాడు. చివరకు, మరునాడు ఉదయమే ద్వారక సముద్రంలో మునిగి పోతుంది అని తెలుసుకున్నాడు. అప్పటికి సూర్యాస్తమయము అయింది. అర్జునుడు తన వెంట వచ్చిన వారితో ఇలా అన్నాడు.

“రేపు ఉదయం ద్వారక సముద్రంలో మునిగి పోతుంది. కాబట్టి మనం ఈ రాత్రికి ద్వారకు వెళ్ళాలి. శ్రీకృష్ణుని నిర్యాణము గురించి ఎవరికీ చెప్పవద్దు. అందరినీ ప్రయాణమునకు సమాయత్తము చెయ్యాలి. రేపు ఉదయం కల్లా అందరూ ద్వారకను విడిచి పెట్టాలి. లేకపోతే అంతులేని ప్రాణనష్టం సంభవిస్తుంది. ప్రస్తుతం మనము శ్రీ కృష్ణుని అంత్యక్రియలు ఇక్కడే నిర్వహిస్తాము.” అని అన్నాడు.

బరువెక్కిన హృదయంతో అర్జునుడు శ్రీ కృష్ణునికి అంతిమ సంస్కారములు చేసాడు. శ్రీ కృష్ణుని పార్థివశరీరాన్ని వేదోక్తంగా దహనం చేసాడు. బలరాముడు కూడా ఆ పరిసరములలో ఉంటాడని ఊహించి అందరూ కలిసి చుట్టు పక్కల వెదికారు. వారి శ్రమ ఫలించింది. యోగసమాధిలో తన ప్రాణములను వదిలిన బలరాముని శరీరం కనిపించింది. అర్జునుడికి ఏడవడానికి కూడా సమయం చిక్కలేదు. భక్తిశ్రద్ధలతో బలరాముని పార్థివ శరీరానికి అగ్ని సంస్కారము చేసాడు. ఆ ప్రకారంగా అర్జునుడు శ్రీకృష్ణ బలరాములకు అగ్ని సంస్కారములు అంతులేని భక్తి శ్రద్ధలతో చేసాడు. తరువాత తన వెంట వచ్చిన వారందరినీ తీసుకొని ద్వారకకు వెళ్ళాడు.

మార్గ మధ్యంలో దారుకుని చూచి అర్జునుడు ఇలా అన్నాడు. “దారుకా! మనం చేసిన పని సరిఅయినదని నమ్ముతున్నాను. లేకపోతే శ్రీకృష్ణుని మరణ వార్త విన్న రుక్మిణి, సత్యభామ మొదలగు అష్టభార్యల దుఃఖమును ఆపడం మన తరమా చెప్పు. వారందరూ శ్రీకృష్ణునితో పాటు సహగమనం చేస్తామంటే మనం ఆపగలమా! రాత్రంతా వారిని ఓదారుస్తూ ఉంటే ఇంతలో సముద్రం పొంగి ద్వారకను ముంచి వేస్తే, ద్వారకావాసులను కాపాడలేదని, ఈ లోకం మొత్తం నన్ను తిట్టిపోస్తుంది. పైగా శ్రీ కృష్ణుని మాటను తప్పిన వాడను అవుతాను. కాబట్టి ముందు మనం అందరం వడి వడిగా ద్వారకు పోదాము.” అని అర్జునుడు వేగంగా ద్వారకను చేరుకున్నాడు.

అప్పటికి ద్వారకలో ప్రయాణాలకు అన్ని ఏర్పాట్లు పూర్తి అయ్యాయి. రుక్మిణి మొదలగు అష్ట భార్యలు, పదహారు వేల మంది భార్యలు, అంతఃపుర స్త్రీలు, ద్వారకా వాసులు, అందరూ పల్లకీలలోనూ, రథములలో, బండ్లలోనూ, ఏనుగులు, హయములు మొదలగు వాహనముల మీద ద్వారకను వదిలి పెట్టడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారు. అర్జునుడు దారుకుడు రాగానే అందరూ కదిలారు. అర్జునుని నేతృత్వంలో దారుకుడు అందరినీ ద్వారకనుండి ప్రయాణం చేయించాడు.

శ్రీకృష్ణుడి అంతః పుర స్త్రీలు 16,000 మంది, ఎనిమిది మంది భార్యలు, బలరాముని నలుగురు భార్యలు పల్లకీలలో కూర్చున్నారు. వారి వెంట సేవకులు నడుస్తున్నారు. వారి వెనుక బండ్లలో వారికి సంబంధించిన సామగ్రిఅంతా తీసుకొని వస్తున్నారు. వారి వెనుక ద్వారకాపురములో ఉన్న యాదవులు అందరూ తమ తమ వాహనములు ఎక్కి వస్తున్నారు. వారందరి వెనుకగా అర్జునుడు తన రథము మీద బయలుదేరాడు.

వారందరూ ద్వారకనే దాటగానే సూర్యోదయం అయింది. సూర్యుని రాకతో సముద్రం ఒక్కసారిగా పొంగింది. సముద్రపు అలలు ద్వారకా నగరాన్ని ముంచెత్తాయి. ద్వారకా నగరం సముద్రగర్భంలో మునిగిపోయింది. అర్జునుడు, యాదవులు అందరూ ఒక్కసారి వెనక్కు తిరిగి చూచారు. సముద్రం ఒక్కసారిగా పొంగి ద్వారకను ముంచెత్తడం కళ్లారా చూచి గగ్గోలు పెట్టారు.

అర్జునుని నేతృత్వంలో వారందరూ ఇంద్రప్రస్థము వైపు ప్రయాణం చేస్తున్నారు. దారిలో ఒక చోట విడిది చేశారు. ఆ రాత్రి ఒక దొంగల దండు వారి మీద దాడి చేసింది. కేవలం యాదవులు, స్త్రీలు మాత్రమే ఉన్నారు. ఒక్క వీరుడు (అర్జునుడు) మాత్రమే ఉన్నాడు. అతనిని కట్టడి చేస్తే అపార ధన సంపద దోచుకోవచ్చు అని అనుకున్నారు ఆ దొంగలు. అంతే ఒక్కసారిగా నిద్రపోతున్న స్త్రీల మీద, యాదవుల మీద పడ్డారు. వారి వద్దనుండి నగలు, ధనము అపహరించడం మొదలెట్టారు.

ఇంతలో అర్జునుడు అక్కడకు వచ్చాడు. వారందరికీ మర్యాదగా వెళ్లి పొమ్మని చెప్పాడు. ఆ దొంగలు వినలేదు. స్త్రీల నుండి నగలు అపహరించడం మొదలెట్టారు. అర్జునుడికి కోపం వచ్చింది. వారి మీద బాణములను ప్రయోగించాడు. ఆ దొంగలు మొరటు తనంతో రాటు తేలి ఉన్నందు వల్ల ఆ బాణములు వారిని ఏ మాత్రం గాయపరచలేకపోయాయి. అర్జునుడు తమ మీద బాణములు వెయ్యడం చూచి ఆ దొంగలు కూడా అర్జునుని మీద దాడి చేశారు. అర్జునుడు ఎదురు దాడికి దిగలేదు. అర్జునునికి ఏ అస్త్రము స్ఫురించలేదు. అందువల్ల మామూలు బాణాలు ప్రయోగించడం మొదలెట్టాడు. ఆయన తూణీరంలో బాణాలు అయిపోయాయి కానీ ఆ దొంగలు మాత్రం దోపిడి చేస్తూనే ఉన్నారు. అర్జునుడికి ఇది అంతా దైవలీల అని అర్థం అయింది. ధనము, నగలు, వదిలి పెట్టి కేవలం రుక్మిణి మొదలగు స్త్రీలను

రక్షించాడు. దొంగలు దోచుకున్న ధనము నగలతో పారిపోయారు. రథాలు, గుర్రాలు, ఏనుగులు తీసుకొని పోవడానికి వీలుకాకపోవడంతో అక్కడే విడిచిపెట్టి వెళ్లిపోయారు.

ఆ ప్రకారంగా సర్వస్వాన్ని కోల్పోయి కట్టుబట్టలతో వారందరూ కురుక్షేత్రము చేరుకున్నారు. వారి రాక విని హస్తినాపుర వాసులు వారిని చూడడానికి అక్కడకువచ్చారు. జరిగిన విషయాలన్నీ అర్జునుడు వారికి వివరించాడు. అన్నగారి ఆజ్ఞప్రకారము అర్జునుడు యాదవ స్త్రీలకు బాలురకు వృద్ధులకు తగిన ఏర్పాట్లు చేసాడు.

కృతవర్మ కుమారుడిని అతని తల్లి, కుమారులతో మృత్తికావత పురంలో ఉండటానికి ఏర్పాటు చేసాడు. మృత్తికావత పురానికి కృతవర్మ కుమారుని రాజ్యాభిషిక్తుని చేసాడు. సాత్యకి కుమారుడిని సరస్వతీ నగరానికి అభిషిక్తుని చేసాడు. మిగిలిన వారిని ఇంద్రప్రస్థమునకు తీసుకొని వెళ్లాడు. శ్రీకృష్ణుని మనుమడు వజ్రాని ఇంద్రప్రస్థమునకు పట్టాభిషిక్తుని చేసాడు. అక్రూరుడి భార్యను, పిల్లలను వజ్రాని సంరక్షణలో ఉంచాడు. అందరినీ అన్ని చోట్ల సురక్షితంగా ఉంచాడు.

ఇంక శ్రీకృష్ణుని అష్ట భార్యలు, అంతః పుర కాంతలు బలరాముని భార్యలు, అర్జునునితో ఉన్నారు. వారందరికీ శ్రీ కృష్ణుని, బలరాముని నిర్యాణ వార్తను ఎలా చెప్పాలా అని ఆలోచించాడు అర్జునుడు. ఒకరోజుమనసు దిటవు చేసుకొని వారందరినీ ఒక చోట సమావేశ పరిచి, తాను, దారుకుడు పరివారముతో శ్రీకృష్ణుని, బలరాముని వెదుకుతూ వెళ్లడం, బోయవాడు కనపడటం, అందరూ శ్రీ కృష్ణుని కోసం వెదకడం వరకూ చెప్పి తరువాత ఏడుస్తూ ఉండిపోయాడు.

వారందరికీ బలరామ కృష్ణులు పరమపదించారు అని అర్థం అయింది. అందరూ పెద్దపెట్టున రోదించడం మొదలెట్టారు. కొంత సేపు అయిన తరువాత వారందరూ మనసులు దిటవు చేసుకొని “నాయనా అర్జునా! అయినది ఏదో అయింది. తరువాత ఏం జరిగిందో వివరించు.” అని అడిగారు.

అర్జునుడు ఇలా చెప్పి సాగాడు. “అప్పుడు మేము బలరామ కృష్ణులను వెదుకుతూ ద్వారకానగరం సంగతే మరిచిపోయాము. రోజులు లెక్కించి ఆ మరునాడే ద్వారకా నగరం మునిగి పోతుంది అని తెలుసుకున్నాము. ఈ విషయం మీకు చెబితే మీరు చేయవలసిన కార్యక్రమములలో మునిగి పోయి, ద్వారకా నగరంతో సహా మునిగి పోతారు అని మీకు ఈ సంగతులు చెప్పలేదు. మేమే బలరామ కృష్ణులకు అంత్య క్రియలు నిర్వర్తించాము. ఆ రాత్రికి రాత్రి మీ అందరినీ ప్రయాణం చేయించి ద్వారకా నగరం దాటించాము. కేవలం మీ అందరి ప్రాణాలు కాపాడటానికే ఇలా చేశాను. కానీ నా మనసులో మాత్రం ఏదో పెద్ద తప్పు చేస్తున్నట్టు, పాపం చేస్తున్నట్టు బాధగానే ఉంది. కాని ఏమీ చేయలేని పరిస్థితి. మీ రంతా బాగా ఆలోచించి, నన్ను మన్నించి నాకు ఏలాంటి పాపం అంటకుండా చూడండి.” అని వారందరికీ ప్రణామం చేశాడు అర్జునుడు.

రుక్మిణి మొదలగు వారు అర్జునుడిని పట్టుకొని లేవనెత్తారు. “నాయనా అర్జునా! విధి విధానము అలా ఉంటే నీవు మాత్రం ఏమి చేయగలవు. మా ప్రాణాలు కాపాడటం కోసం అలా చేశావు కానీ, కావాలని చెయ్యలేదు కదా. ఇంక జరగాల్సిన కార్యక్రమాలు చూడు.” అని అన్నారు.

శ్రీకృష్ణుని ఎనిమిది మంది భార్యలలో రుక్మిణి, జాంబవతి తదితరులు శ్రీకృష్ణునితోపాటు సహగమనం చేస్తామన్నారు. అది విని బంధువులంతా

ఏడిచారు. వారిని వారించడానికి ప్రయత్నించారు. కాని వారు వినలేదు. వారిని పల్లకీలలో ఊరేగించి, చితివద్దకు తీసుకొని వచ్చారు. మంచి గంధపు చెక్కలతో చితి పేర్పించారు. బ్రాహ్మణులు అగ్నికార్యము నిర్వహించారు. సహగమనం చేయదలచుకొన్న వారు చితిలో దూకారు. సత్యభామ మొదలగు వారు తపస్సు చేసుకోడానికి అడవులకు వెళ్లిపోయారు.

తరువాత అర్జునుడు వ్యాసుని వద్దకు వెళ్లాడు. మరుత్ నదీ ప్రాంతంలో తన కుటీరంలో ఉన్న వ్యాసుని దర్శించుకున్నాడు అర్జునుడు. వ్యాసునికి భక్తితో నమస్కరించాడు. “మహాత్మా! యాదవులందరూ తమలో తాము కొట్టుకొని మరణించారు. శ్రీకృష్ణుడు, బలరాముడు ఈ పాంచభౌతిక శరీరాలను వదిలిపెట్టి తమ తమ నెలవులకు వెళ్లిపోయారు. ద్వారకా నగరం సముద్రంలో మునిగిపోయింది. నేను అంతఃపుర స్త్రీలను, యాదవులను తీసుకొని వస్తుండగా దారి మధ్యలో దొంగలు మా సమస్తం దోచుకున్నారు. ఆ సమయంలో నాకు ఏ అస్త్రమూ దాని మంత్రమూ గుర్తు రాలేదు. గాండీవము దాని శక్తి చూపలేదు. కారణం తెలియలేదు. అమ్మలపాదిలో బాణములు అయిపోయాయి. కేవలం వారిని మాత్రం కాపాడగలిగాను. వారి వారిని తగు స్థానములలో నిలిపాను.

కృతవర్మ, సాత్యకి సంతతిని రాజ్యాభిషిక్తులను చేసాను. తమ వద్దకు వచ్చాను. తదుపరి కార్యక్రమము సెలవియ్యండి.” అని ప్రార్థించాడు అర్జునుడు.

వ్యాసుడు అర్జునునితో ఇలా అన్నాడు. “అర్జునా! దుర్వాసుని పలుకులు, యాదవులకు మునులు ఇచ్చిన శాపము, శ్రీకృష్ణునికి గాంధారి ఇచ్చిన శాపము వృధా పోదు కదా! అంతా విధివశాత్తు జరిగింది. ఎవరూ తప్పింపలేరు. యాదవ నాశనం గురించి శ్రీకృష్ణుని కి ముందే తెలుసు. అందుకనే యాదవులు కొట్టుకుంటుంటే తటస్థంగా ఉన్నాడు కానీ వారించలేదు. శ్రీకృష్ణుడు తలచుకుంటే మునుల శాపము ఆపలేడా! అలా చెయ్యడం శ్రీకృష్ణునికి

ఇష్టంలేదు. యాదవ నాశనం జరగాలి. అందుకనే శ్రీకృష్ణుడు ఉపేక్ష వహించాడు.

నీవుయుద్ధం చేస్తున్నప్పుడు కూడా ముందు రథంలో శ్రీ కృష్ణుడు కూర్చుని రుద్రుని సాయంతో నీ శత్రువులను చంపాడు. నీవు నీ బాణాలతో నీ అస్త్రశస్త్రములతో శత్రువులు మరణించారు అని నీవు అనుకున్నావు. అటువంటి కృష్ణుడు కాలం అనుకూలించకపోవడం వలన దోపిడి దొంగల నుండి నిన్ను కాపాడలేదు. అలా జరగాలని ఉంది. జరిగింది. శ్రీకృష్ణుడు అవతార పురుషుడు. భూభారాన్ని తగ్గించడానికి మానవునికి అవతారం ఎత్తాడు. తాను అనుకున్న కార్యములను నిర్వర్తించి తన మూలస్థానము చేరుకున్నాడు. ఆ కృష్ణునిచేత గీతాబోధను విన్నవాడవు నీవు దీనికి దుఃఖపడవలసిన పనిలేదు. కేవలం శ్రీకృష్ణుని సాయంతో భూభారాన్ని తగ్గించడానికి నీ అస్త్రశస్త్రాలు, గాండీవము ఉపయోగ పడ్డాయి. ఆ పని పూర్తి కాగానే, అవి కూడా నిర్వీర్యము అయ్యాయి. అస్త్రములు కానీ శస్త్రములు కానీ పురుషప్రయత్నము కానీ, దైవానుగ్రహము ఉంటేనే రాణిస్తాయి ఫలిస్తాయి. నీవు జ్ఞానివి. నీవు దీని గురించి శోకించకూడదు. అంతా నా వలననే జరిగిందని గర్వించనూ కూడదు. మీ పాండవులకు కూడా ఈ శరీరములను వదిలిపెట్టవలసిన సమయం వచ్చింది. దానికి తగు ఏర్పాట్లు చేసుకోండి. ఉత్తమగతులు పొందండి.” అనిపలికాడు వ్యాసుడు.

ఆ మాటలు విన్న అర్జునుని మనసులో నుండి శోకము, మోహము దూరం అయ్యాయి. అతని మనసు నిశ్చలానందంతో తొణికిసలాడింది. వెంటనే అర్జునుడు హస్తినాపురమునకు వచ్చాడు. ధర్మరాజుతో, తక్కిన వారితో అప్పటి వరకూ జరిగిన సంగతులు, బలరామకృష్ణుల నిర్యాణము, వ్యాసభగవానుని బోధ అంతా సవివరంగా చెప్పాడు.” అని వైశంపాయనుడు

జనమేజయునితో మహాభారత కథను వినిపించాడు.

మహాభారతము

మౌసల పర్వము ఏకాశ్వాసము సంపూర్ణము.

ఓంతత్సత్ ఓంతత్సత్ ఓంతత్సత్.